

УПАСВ № 167/28.09.2017.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Василева Тотева, дмн
относно конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в
област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление 7.4. Обществено здраве, специалност
спортна медицина

В ДВ бр. 31 от 18.04.2017 г. е обявен конкурс от Национална спортна академия „В. Левски“ – София за „Доцент“ към катедра „Спортна медицина“. В него участва единствен кандидат гл.ас. д-р Станислав Цветков Цветков, доктор.

Той е роден през 1968 г. След гимназиалния си курс е приет в Медицинския Университет, София. Там завършва висшето си образование с висок успех през 1998 г. с квалификация „Доктор по медицина“ и образователно-квалификационна степен „Магистър“.

Първоначалната професионална позиция (1995 г.) е като експерт в дирекция „Спорт и здраве“ към „Министерството на младежта и спорта“. През 2005 г. е назначен за завеждащ лаборатория по функционална диагностика към катедра „Спортна медицина“ и Научно-изследователския център на Националната спортна академия. В този период (2005-2016 г.) е преподавател към катедра „Спортна медицина и Национална треньорска школа по футбол към Българския футболен съюз (2007-2017 г.). Защищава успешно дисертационен труд и придобива ОКС „Доктор“ през 2010 г. Избран е за главен асистент (2011 г.) към катедра „Спортна медицина“, която длъжност заема до сега. Провежда учебни занимания по всички дисциплини на катедрата и преподава в магистърската програма на обучение в 2 модула.

Кандидатът участва в конкурса с научна продукция която обхваща общ брой от 38 труда, от които 4 са свързани с придобиване на ОКС „Доктор“. Списъкът от останалите 34 публикации включва 1 монография, 1 научна студия и 32 статии в специализирани издания.

Осем са в международни списания (3 с импакт фактор и 6 в индексирани).

Д-р Цветков има активно участие в 28 научни форуми – повечето от тях са международни. Добро впечатление прави представения доказателствен материал.

Той е включен в разработката на 6 проекта – 3 учебни и 3 научно-изследователски.

Извършеният преглед на наукометричните данни на кандидата установяват пълна адекватност с критериите на НСА за длъжността „Доцент“.

Д-р Цветков има 13 самостоятелни публикации, в 4 е първи автор, в 6 е втори, в 11 – трети и последващ. В колективните трудове неговото участие е ясно очертано.

Основните интереси на кандидата са в областта на функционалната диагностика и в частност спецификата на физическия работен капацитет. По-подробният анализ на публикациите установява групиране на статиите в следните главни направления:

- Характеристика на водещи функционални признаци при физическо натоварване.
- Въздействие на специфични хранителни програми върху жизнения статус.
- Спортна работоспособност при височинни условия.
- Физическа активност и здравословно състояние.
- Други.

Водеща проблематика на д-р Цветков е детайлното характеризиране на функционалния работен капацитет при лабораторни и теренни изследвания. Той започва с проучване на информативността на използваните апаратурни варианти – третбан и велоергометър (6). Доказано е експериментално, че при състезатели от бегови дисциплини, първият вариант е по-подходящ предвид участието

на по-голям брой мускулни групи в натоварването, което обективизира резултатите.

Специално внимание е обърнато на модела на натоварване при спироергометричните методики. Този въпрос е проучван от голям колектив с водещ автор д-р Цветков, като резултатите са представени в 2 публикации (12, 16). Приложени са различни програми с промяна в скоростта, интервала и наклона на лентата на третбана, които прецизират получените резултати.

В своята изследователска дейност д-р Цветков обстойно проучва информативността на различни физиологични показатели. Един от дискусионните въпроси е проблемът с максималната сърдечна честота (7, 17). В резултат на пределни натоварвания се налага становището, че теоретичните стойности ($220 - \text{възрастта}$) не са достатъчно коректни за разлика от тези, при които се използва формулата $208 - (0,7 \times \text{възрастта})$.

Комплексното функционално изследване задължително включва определянето на анаеробния праг при тестиранятия. Неговите промени са проучени преди и след 45-дневен тренировъчен лагер при футболистки като се потвърждава информативната му роля относно спецификата на тренировъчните натоварвания (8).

Определяне нивото на лактата е основен признак за интензитета на физическото натоварване, но според автора (23), доказан функционален максимум често се съпровожда с относително ниски лактатни стойности. Това е едно от основанията да се отдели специално внимание на „съотношението на респираторната обмяна“ (21) като подходящ критерий за обективността на максималните физически натоварвания.

Интересни са резултатите от извършеното изследване на максималната кислородна консумация при съвременни и бивши национални състезатели (20) от 8 вида спорт. По настоящем се

регистрират по-ниски функционални показатели, което се отразява на резултатите в международен план.

Въпросът за функционалните възможности е интерпретиран и в други публикации (15, 24, 31). Много положително оценявам обширния обзор относно българския опит при тестиране на спортистите (11), както и проблемите, които стоят пред изследователите.

Необходимо е да се отбележи, че в ред експерименти (8, 15, 32, 34) целенасочено се проучват анаеробните възможности на трениращите, с което се очертават адекватно комплексните възможности на организма.

Към обсъдената проблематика, специално внимание отделям на монографията „Анаеробен капацитет – съвременни аспекти на изследване и оценка“ (1). В нея са обобщени научните виждания и изследователски опит на д-р Цветков. Това е едно информативно издание, в което с голяма ерудиция са представени теоретични постановки по дискутирания проблем. От практическа гледна точка последната глава, свързана с медицинския контрол при максимално тестиране е особено значима с пропедевтичния си материал. Тя има актуален характер, за което съдействат и подходящите полиграфични илюстрации.

Второ направление на трудовете е свързано с хранително биостимулиране, което има голяма роля в комплекса от възстановителни средства при спортистите. Те са твърде разнообразни по своя характер – подбор на оптимални хранителни вещества, количество, етапи на тренировъчния процес, големина на натоварванията и т.н. В този аспект, специалистите включени в нестандартен експеримент с прием на черен шоколад, заслужават висока оценка. Член на научния колектив е и д-р Цветков, който има основно участие в изследванията. В 3 публикации (многократно цитирани от други автори) са представени методиките, в които различен контингент от плувци и лекоатлети (13, 14, 15) са изследвани след 10-дневно суплиментиране с 50 г. черен шоколад. Използвана е подробна научна

програма, включваща голям брой биохимични и физиологични маркери. Основна информация е получена от спироергометричното тестиране (извършено от кандидата) чрез 2 различни програми – субмаксимално и максимално велоергометрично натоварване. Анализът на резултатите установява положителен ефект върху работоспособността на изследваните състезатели. Тези проучвания разширяват диапазона на възстановителните програми след физически усилия и представляват принос с неоспорим практически ефект.

Трета група от публикациите е свързана с височинните условия на спортната подготовка. Значителен интерес представлява проучването на 2 варианта на хипоксична тренировка (4), което установява аналогично въздействие върху физиологичните показатели. Този експеримент е осъществен от голям колектив с активното участие на д-р Цветков. Резултатите са обобщени и представени в обширни студия (2). В нея компетентно се коментира съвременното състояние на проблема, както и конкретния ефект върху силовите, хематологични и спортно-технически параметри.

Четвърта група трудове включва 2 публикации, които са цитирани 32 пъти в реномирани международни списания, от които 2 са с импакт фактор.

Изследванията са извършени от голяма група специалисти като се осъществява богат изследователски дизайн. В първия експеримент (28) се провежда 6-месечна тренировка с 2 групи лица – занимания с треньор и самостоятелно по единна методика. Подбрана е и контролна група от здрави лица. Резултатите показват положителен ефект върху многобройни антропометрични и биохимични показатели в резултат на проведената двигателна програма.

Втората статия (30) представя влиянието на физическата активност върху някои рискови фактори за развитието на метаболитен синдром, диабет и сърдечно-съдови заболявания. Установява се, че след системни аеробни натоварвания и упражнения за сила и гъвкавост в

продължение на 6 месеца, настъпват сигнификантни промени в здравия статус. Това в най-голяма степен се отнася до серумния chemerin, който се асоциира с кардиоваскуларния и метаболитен риск.

В раздула „Други“ са включени ред публикации, свързани с различни спортно-медицински проблеми (1, 22, 25, 26, 27).

Научната продукция на доц. Цветков е оценена много положително от специалистите, въз основа на което той има 46 цитирания в различни издания.

Както бе упоменато, кандидатът участва в разработването на 3 научни проекта.

Прегледът на трудовете установява следните по-главни приноси:

- Извършен е задълбочен анализ на характеристиките на функционалния аеробен капацитет като са обсъдени ергометричните устройства, методиките, индикациите и контраиндикациите за определянето му.

- Извършеният анализ на формулите за изчисляване на максималната сърдечна честота имат голямо практическо значение.

- Обсъдена е задълбочено информацията, която дава „съотношението на респираторната обмяна“, която обогатява рутинната практика.

- Новаторски подход е изследваната (в съавторство) суплиментация с черен шоколад, подобряваща стойностите на кръвните показатели и спортната работоспособност.

- Голям интерес представлява проучената роля на физическата активност (в съавторство) за оптимизиране на основни маркери, характеризиращи здравния статус. Това е принос оценен по достойнство от чуждестранните учени.

- Тестирани са състезатели от многобройни спортни дисциплини в т.ч. и трениращи естетична гимнастика, което е първо по своя характер.

- Издадената монография освен научните, има и неоспорими достойнства като практическо ръководство при спироергометрични изследвания.

Учебна работа

Независимо от научната активност, учебната работа се явява основна за един преподавател, която д-р Цветков успешно осъществява. Той води упражнения по всички дисциплини, преподавани в кат. „Спортна медицина“, т.е. „Спортна медицина“, „Хигиена“, „Хигиена и екология“, „Основи на спортната медицина“, „Долекарска помощ“.

В ОКС „Магистър“ има учебен модул „Двигателна дейност в елитния спорт“.

Провежда лекционен курс към Националната тренировъчна школа по футбол към БФС.

Според справка на Учебния отдел на НСА за миналата учебна година, при учебен норматив от 500 ч. той е изпълнил 559 ч. Допълнителната заетост е 355 ч. или общо 294 ч. над установения хорариум.

Ръководил е 2 дипломанти – успешно защитили.

Взел е участие в разработването на 3 учебни проекта.

Заключение

Анализът на дейността на гл. ас. д-р Станислав Цветков Цветков установява, че той е изграден преподавател с подчертан афинитет към разработване на актуални научни проблеми. Оценявам високо неговите професионални качества, което ми дава основание с пълна убеденост да предложа на Уважаемото научно жури да му присъди академичната длъжност „Доцент“ по Спортна медицина в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление Обществено здраве.

Рецензент:

Проф. д-р Мария Тотева, дмн